

"نقش توانمند سازی و جلب مشارکت بیماران در ارتقاء موازین پیشگیری و کنترل عفونت"

نویسنده مسئول: معصومه مهاجر بسطامی (کارشناسی پرستاری و کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی)-کارشناس گروه سلامت دهان و دندان - مرکز بهداشت استان- دانشگاه علوم پزشکی گلستان-گرگان

آدرس: خ ه آذر-کوی تختی-کوی کشاورز-مرکز بهداشت استان گلستان

Email: masoome.mohajer@yahoo.com

مقدمه و هدف:

از دیدگاه سازمان بهداشت جهانی توانمند سازی فرآیندی است که افراد می توانند کنترل بیشتری بر تصمیمات و اقدامات موثر بر سلامتی خود داشته باشند و این فرآیند در سطح فرد و اجتماع می بایست برنامه ریزی گردد. در واقع بیماران و مراقبین آنها اولین افرادی هستند که شاهد بروز و یا در شرف وقوع بودن خطا و اشتباه هستند و بنابر این در صورت داشتن آگاهی و دانش لازم، در پیشگیری از بروز خطا می توانند نقش کلیدی و بسیار موثر داشته باشند. ویژگی های کلیدی سن، فرهنگ، سطح هوشی بعنوان فاکتورهایی است که در موفقیت فرد تاثیر گذار است و زمانی که بیمار سرگرم مشارکت می گردد در واقع پایه و اساس توانمندی شکل می گیرد. مهمترین عامل انتقال عفونت، دست آلوده است، با آموزش و توانمند سازی بیماران جهت شستن مکرر و صحیح دستها با آب و صابون آلودگیها، سلولهای مرده و باکتریهای موجود روی پوست از بین می روند. شستن دستها موجب پیشگیری از انتقال عفونت از بیمار به پرستار و بالعکس همچنین از پرسنل به سایر همکاران و از بیماری به بیمار دیگر می گردد. روند رو به رشد بیماری های مزمن غیر واگیر، تهدیدی برای سلامت همگان و نوعی اپیدمی جهانی تلقی می شود. این بیماری ها متاثر از شرایط فراگیر زندگی و به عبارت بهتر تحت تاثیر سبک زندگی افراد و گروه های اجتماعی شکل می گیرند. دیابت یکی از این بیماری هاست که در کشور ما نیز آمار مبتلایان قابل ملاحظه ای دارد. درمان و کنترل این بیماری ها از جمله دیابت با عنایت به ماهیت متفاوت آنها با بیماری های عفونی و قابل پیشگیری از شیوه های متفاوتی تبعیت می کند. امروزه رویکردهای ناظر به این بیماری اغلب رویکردهای متمرکز بر توانمندسازی بیمار است. چند علتی بودن این گروه از بیماری ها، کنترل آنها را از طریق درمان کلاسیک ناکارآمد می کند و از آنجا که بیمار در رابطه با سبک زندگی خود اطلاعات بسیار بیشتری از درمانگر دارد، مشارکت او با درمانگر در تغییر سبک زندگی به عنوان علت العلل پیدایش و گسترش این بیماری نقشی بسیار کارساز دارد. بنابراین، شایسته است که آموزشها توسط افراد متخصص انجام شود و برنامه ریزی لازم جهت پیگیری برنامه ها به عمل آید. از اهداف عمده این برنامه، تأمین حفظ و ارتقاء سلامت افراد جامعه و رضایتمندی آنان از طریق کنترل عفونت می باشد.

روش پژوهش: این یک مقاله مروری است که، از طریق یک جستجوی الکترونیک مدلاین، ژورنالهای پزشکی و اطلاعات پرستاری، از سال ۲۰۰۰ تا کنون صورت گرفته است.

نتایج:

بررسیهای این مطالعه مروری، اهمیت مداخلات مبتنی بر توانمندسازی بیماران بر افزایش کنترل و خودمراقبتی در بیماری را تأیید میکند. در رویکرد توانمندسازی، بیمار و متخصص دست در دست هم برای کنترل و کاهش پیامدهای بیماری برنامه ریزی و اقدام می نمایند. در این رویکرد همه پتانسیل بیمار برای سازگاری با بیماری، و تغییر روند آن و کنترل عفونت مورد توجه و تأکید است و این امر موجب می شود که فرآیند درمان نه امری مقطعی بلکه به پدیده ای مستمر تبدیل شود. آموزش بیمار باعث پایداری سلامتی و کاهش عوارض ناشی از بیماری می گردد. آگاه سازی بیماران جهت رعایت بهداشت دست قبل از خوردن غذا و دارو و بعد از استفاده از دستشویی از طریق یادآورها در محل ارائه مراقبت، بروشور آموزش بیمار، آموزش چهره به چهره، توانمند سازی بیماران در مورد رعایت بهداشت دست با استفاده از منابع اینترنتی، نمایش فیلم آموزشی در ابتدای پذیرش به بیماران بستری در صورت امکان در پیشگیری و کنترل عفونت بسیار موثر است. بر اساس بررسی های انجام شده، مهمترین عامل زمینه ساز مرگ و میر در بیماران دیابتی عدم انجام خودمراقبتی است. منظور از خود مراقبتی در بیماری دیابت، تزریق صحیح و به موقع انسولین، رعایت رژیم غذایی، انجام فعالیت های ورزشی منظم، شناسایی علائم افزایش یا کاهش قند خون، مصرف منظم داروها، مراقبت از پاها (اطلاعات کافی در مورد زخم دیابتی، پوشیدن کفش مناسب) و افزایش کیفیت زندگی است. یکی از عوامل موثر بر پیشگیری و کنترل عفونت، برخورداری آگاهی کافی از بیماری، عوامل موثر در بروز آن و نحوه ی پیشگیری از این بیماری می باشد، در عین حال یکی از عوامل بسیار تاثیرگذار بر سطح آگاهی و در نتیجه کنترل و پیشگیری موثر تر بیماری سواد سلامت است.

بحث:

با استفاده از ارزشیابی کیفیت خدمات در مراکز بهداشتی- درمانی میتوان مشکلات و نواقص را در مواردی چون مراقبت از بیمار، میزان عفونت و مرگ و میر بررسی کرد و با تجزیه و تحلیل اطلاعات در جهت کاهش آنها کوشید. به منظور خلق محیطی مناسب، می بایست کارکنان مراقبت بهداشتی خود را تقویت نموده تا به این نتیجه برسند که ارتباط بیمار با کارکنان می تواند برای طرفین موثر باشد. عواملی که بیمار را آگاه می نماید، مشتمل بر اطلاعات ارائه شده به بیمار توسط متخصصین خدمات سلامت و نیز توانایی درک آن توسط بیماران است. نیاز است در زمینه آموزش خودمراقبتی و همچنین فرهنگ سازی مراقبت از خود تلاش های بیشتری صورت گیرد.